

Received date; Nisan 2019

Muhasebe Ve Vergi Uygulamaları Programında Okuyan Önlisans Öğrencilerinin Kariyer Hedeflerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma: Selçuk Üniversitesi SBMYO Örneği¹

Servet SAY²

Ömer Faruk TEKİN³

Adnan SÖYLEMEZ⁴

ÖZET

Sözlük anlamı olarak kariyer; bir meslekte zaman ve çalışmayla elde edilen aşama, başarı ve uzmanlık anlamına gelmektedir. Öğrenciler kariyer hedeflerini belirleyebilmek için hayatlarının çok daha erken dönemlerinde uğraş ve çaba içine girmektedirler. Bu hedefler doğrultusunda hareket eden öğrenciler eğitim- öğretim hayatlarını buna uygun olarak yönlendirmeye başlamaktadırlar. Bu bağlamda muhasebe alanında çalışan personelin kişisel kariyer planlaması, iş yaşamına giriş kararının alındığı eğitim yılları ile başlamaktadır. Bu çalışmada da Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu'nun Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümünde öğrenim gören öğrencilerin kariyer hedeflerinin belirlenmesi amacıyla anket yöntemi kullanılmıştır. Uygulanan anketlerin tamamı değerlendirilebilir nitelikte olup SPSS istatistik programı ile analiz edilmiştir. Çalışmada, öğrencilerin kariyer hedeflerinin cinsiyete, yaşa, yaşadıkları bölgeye ve aylık gelire göre farklılaşp farklılaşmadığı analiz edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Mesleki eğitim, ön lisans, kariyer, muhasebe ve vergi uygulamaları

ABSTRACT

Dictionary as a career; The time and work achieved in a profession means success and expertise. In order to be able to determine their career goals, the students enter into effort and effort in their early life. Students who are acting in line with these goals start to direct their educational life accordingly. In this context, personal career planning of the personnel working in the accounting field starts with the years of education where the decision to enter the work life is taken. In this study, the survey method was used to determine the career goals of the students studying at the Accounting and Tax Practices Department of the Social Sciences Vocational School of

¹ Bu çalışma 19-20 Mayıs 2017 tarihlerinde düzenlenen Uluslararası Katılımlı Yükseköğretimde Eğitim Araştırmaları ve Uygulamaları Kongresi'nde sunulan bildirinin güncellenmiş halidir.

² Öğretim Görevlisi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal bilimler MYO, servetsay@selcuk.edu.tr

³ Öğretim Görevlisi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal bilimler MYO, ofaruktekin@selcuk.edu.tr

⁴ Öğretim Görevlisi Dr., Selçuk Üniversitesi, Sosyal bilimler MYO, soylemez@selcuk.edu.tr

Selcuk University. All of the questionnaires applied were evaluated and analyzed by SPSS statistical program. In this study, it has been tried to analyze whether the career goals of the students differ according to gender, age, region of residence and monthly income.

Keywords: Vocational education, associate degree, career, accounting and tax applications

GİRİŞ

Üniversiteler, bir toplumda bilgi üretimi ve üretilen bu bilginin geliştirilmesi ve paylaşılması açısından büyük öneme sahip kurumlardır. Aynı zamanda mesleki becerilerin kazandırılması ve eğitilmiş, nitelikli insan yetiştirilmesi de üniversitelerin asli görevleri arasındadır. Bu anlamda üniversitelerin başlıca paydaşlarından bir tanesini de meslek yüksekokulları oluşturmaktadır.

Meslek yüksekokulları, günümüzde ticaret, sanayi ve hizmet sektörlerinin ihtiyaç duyduğu, alanlarında yeterli bilgi ve beceriye sahip ara elemanların yetiştirilmesi amacıyla kurulmuş mesleki ve teknik eğitim sisteminin en önemli bileşeni olan yükseköğretim kurumlarından (Alkan vd., 2014:133).

Ancak, halihazırda ülkemizdeki meslek yüksekokullarının hem yükseköğretim sistemi içerisinde oranının düşük olması hem de Meslek Yüksekokullarının karşılaştığı problemler nedeniyle bu okullardan beklenen katkı yeterli değildir. Bu kapsamda; dar meslek alanları yerine geniş tabanlı sektörel eğitimin verildiği, modüler yapıyla esneklik özelliğine sahip ve çalışma yaşamının ihtiyaçlarına cevap verebilen bir mesleki ve teknik eğitim sistemiyle bu katkıyı artırabilmek mümkün olabilmektedir (Sabancı ve diğerleri, 2007).

Çok farklı statüdeki okullar içerisinde mezun ettikleri öğrenci sayısının çok fazla olması sebebiyle meslek yüksekokulları ayrı bir yer kaplamaktadır. Bu okulların asıl amacı sektörün ihtiyaç duyduğu ara elemanı belirli alt alanlarda branşlaştırarak eğitmek ve sektöre kazandırmaktır (Gürkan vd., 2010: 352).

Bu çalışmanın amacı Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu'nun Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümünde öğrenim gören öğrencilerin kariyer hedeflerinin belirlenmesidir. Çalışmada ilk olarak Türkiye'deki meslek yüksekokullarında muhasebe ve vergi uygulamaları programının mevcut durumu ele alınacak daha sonra Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümünde okuyan öğrencilerin kariyer hedeflerine ilişkin yapılan anket çalışmasının sonuçları değerlendirilecektir.

1. TÜRKİYE'DE EĞİTİM VEREN MESLEK YÜKSEKOKULLARINDAKİ MUHASEBE VE VERGİ UYGULAMALARI PROGRAMLARININ GELİŞİMİ

İstihdam çağındaki nüfusun niteliğini belirleyen en önemli faktörlerden biri kuşkusuz almış olduğu eğitimidir. Türkiye'de belirli bir meslekte uzmanlaşmaya yönelik mesleki eğitim, yükseköğretim düzeyinde meslek yüksekokullar ve yüksekokullar tarafından verilmektedir. Meslek Yüksekokulları önlisans düzeyindeki iki yıllık mesleki eğitimle, özellikle istihdam

piyasaının ara elaman ihtiyacını karşılayan mesleki eğitim kurumları olarak değerlendirilmektedir (Morkoç ve Doğan, 2014: 113).

Amacı çeşitli alanlarda vermiş oldukları mesleki eğitimler ile işletmelerin ara eleman ihtiyacını karşılamak olan meslek yüksekokullarındaki programlardan bir tanesi de muhasebe ve vergi uygulamaları programıdır. Bu programlar, ön lisans düzeyinde eğitimler vererek, işletmelerin ihtiyacı olan ön muhasebe elemanlarının yetiştirmektedir (Özdemir, 2010:103).

İlk üniversitenin kurulmasıyla başlayan süreçte şimdiye kadar gelinen noktada toplamda mart 2017 itibariyle 112 devlet üniversitesi, 65 vakıf üniversitesi ve 6 vakıf meslek yüksekokulu bulunmaktadır. Türkiye’de eğitim veren üniversiteler ile vakıf üniversiteleri ve meslek yüksekokulları aşağıda Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1: Türkiye’deki yükseköğretim kurumları birim sayıları (2017)

Tür	Devlet	Vakıf	Vakıf Meslek Yüksek Okulu	Toplam
ÜNİVERSİTE	112	65	6	183
ENSTİTÜ	477	197	0	674
FAKÜLTE	1229	408	0	1637
YÜKSEKOKUL	367	100	0	467
MYO	847	96	6	949

Kaynak: Yükseköğretim Kurulu, <http://www.yok.gov.tr>

Tablo 1’de yer alan YÖK’ün türlerine göre birim sayıları raporuna göre 2017 yılı mart ayı itibariyle devlet üniversitelerine bağlı 847 MYO, vakıf üniversitelerine bağlı 96 MYO ve bunu dışında 6 tane vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere toplamda 949 MYO bulunmaktadır. Aynı zamanda YÖK verilerine göre de bu meslek yüksekokullarında toplam 756 adet muhasebe ve vergi uygulamaları programı bulunmaktadır.

Aşağıda yer alan tablolarda ise Türkiye’de görev yapmakta olan öğretim üyeleri, öğretim görevlileri, okutmanlar ve uzmanların sayısı bulunmaktadır.

Tablo 2 :Özet Akademisyen Sayıları 1 (2017)

Üniversite Türü	Profesör			Doçent			Yardımcı Doçent		
	Erkek	Kadın	Top.	Erkek	Kadın	Top.	Erkek	Kadın	Top.
DEVLET	13153	5916	19069	7967	4577	12544	16788	11253	28041

VAKIF	2388	983	3371	950	691	1641	3235	3089	6324
VAKIF MYO	3	0	3	3	0	3	13	14	27
TOPLAM	15544	6899	22443	8920	5268	14188	20036	14356	34392

Kaynak: Yükseköğretim Kurulu, <http://www.yok.gov.tr>

Tablo 2’ye göre devlet üniversitelerindeki öğretim elemanlarının sayısının vakıf üniversiteleri ve vakıf myo’larından sayıca fazla olduğu göze çarpmaktadır. YÖK’den alınan verilere göre 22443 profesör, 14188 doçent ve 34392 yardımcı doçent bu kurumlarda görev yapmaktadırlar. Toplam sayıya bakıldığında bu öğretim üyelerinin 44500 ‘ünün erkek, 26523’ünün ise kadın olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Özet Akademisyen Sayıları 2 (2017)

Üniversite Türü	Öğretim Görevlisi			Okutman			Uzman		
	Erkek	Kadın	Top.	Erkek	Kadın	Top.	Erkek	Kadın	Top.
DEVLET	10003	6499	16502	3007	4261	7268	1834	1787	3621
VAKIF	1476	2215	3691	638	1869	2507	71	77	148
VAKIF MYO	125	205	330	5	9	14	0	0	0
TOPLAM	11604	8919	20523	3650	6139	9789	1905	1864	3769

Kaynak: Yükseköğretim Kurulu, <http://www.yok.gov.tr>

Tablo 3’de ise öğretim görevlisi, okutman ve uzmanların toplam sayıları görülmektedir. Tabloya baktığımızda toplamda 20523 öğretim görevlisi, 9789 okutman ve 3769 uzmanın görev yaptığı, bunlardan 16502 öğretim görevlisinin devlet üniversitelerinde, 4021’nin vakıf üniversiteleri ve myo’larında yer aldığı görülmektedir. Ayrıca 9789 okutman ve 3769 uzman bu kurumlarda görev yapmaktadırlar.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMİ

Bu araştırmanın amacı, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programında eğitimi almakta olan olan öğrencilerin demografik

yapılarının değerlendirerek, kariyer hedeflerini belirlemektir. Bu amaca ulaşmak için elde edilen veriler üzerinden çeşitli istatistiki analizler yapılacaktır.

Bu araştırma da anket yöntemi ile veriler elde edilerek analizler yapılmıştır. Çalışma kapsamında yapılan literatür taraması Ön lisans öğrencilerine yöneltilen soruların ve içeriğin oluşturulmasında daha önce yapılmış olan Özden'in (2015:166) çalışmalarından yararlanılmıştır. Uygulama ilgili Meslek Yüksekokulunun Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programında eğitim alan öğrencilere uygulanmıştır.

3. ARAŞTIRMA BULGULARI

a. Frekans Analizi Sonuçları

Öğrencilerin ankete verdikleri cevapların dağılımını belirtmek için, sonuçlara frekans ve yüzde analizi uygulanmıştır. Uygulanan ankete katılan öğrencilerin demografik özellikleri Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4: Betimleyici İstatistikler

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Bayan	110	58,2
	Bay	79	41,8
	Toplam	189	100,0
Yaş	18	59	31,2
	19	92	48,7
	20	25	13,2
	21	6	3,2
	23 ve üstü	7	3,7
	Toplam	189	100
Ailenizin yaşadığı bölge?	İç Anadolu Bölgesi	118	62,4
	Marmara Bölgesi	29	15,3
	Ege Bölgesi	11	5,8
	Akdeniz Bölgesi	9	4,8
	Karadeniz Bölgesi	18	9,5
	Doğu Anadolu Bölgesi	4	2,1
	Toplam	189	100
	Aylık Geliriniz?	100 TL altı	11
100-200 TL		19	10,1
201-300 TL		58	30,7
301-400 TL		30	15,9
401-500 TL		22	11,6
501-600 TL		9	4,8

	601 ve üzeri tutar	40	21,2
	Toplam	189	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi ankete katılan öğrencilerin %58,2’ si bayan, %41,8’ i baydır. Bu öğrencilerin %31,2’ si 18 yaşında, %48,7’ si 19 yaşındadır. Bu da öğrencilerin yaş aralığının genellikle 18-19 arasında olduğunu göstermektedir. Ayrıca ankete katılan öğrencilerin büyük bir bölümünün ailelerinin yaşadıkları bölge %62,4 oranla İç Anadolu Bölgesi olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla Marmara, Karadeniz, Ege, Akdeniz ve Doğu Anadolu bölgeleri takip etmektedir. Öğrencilerin aylık gelirleri değerlendirildiğinde ise %30,7’ sinin 201-300 TL arasında bir gelire, %21,2’ sinin 601 ve üzerinde TL bir gelire, %15’9 unun 301-400 TL arasında bir gelire ve son olarak yüzde 11,6’ sının 401-500 TL arasında bir gelire sahip oldukları gözlemlenmektedir.

b. Katılımcı Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Bağlamında İncelenmesi

Araştırmanın analizi kapsamında, demografik faktörler ile öğrencilerin kariyer hedefleri ile ilgili önermelere verilen yanıtlar arasındaki ilişki çapraz tablolar yardımıyla açıklanmaya çalışılmıştır.

Tablo 5: “Cinsiyet” ile “Hedef Çalışma Ortamı” Çapraz Tablosu

		Mezun olduktan sonra yer almak istediğiniz hedef çalışma ortamını belirtiniz						Toplam
		Girişimci/Serbest Çalışan		Kamuda Bağımlı Çalışan		Özel Sektörde Bağımlı Çalışan		
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Cinsiyetiniz nedir?	bay	29	26	50	45	31	28	110
	bayan	14	18	45	57	20	25	79
Toplam		43	23	95	50	51	27	189

Tablo %5’ e bakıldığında 79 bayan öğrencinin 45’i kamuda çalışmak isterken, 110 bay öğrencinin 50’si kamuda çalışmak istemektedir. Yüzde olarak bakıldığında bayan öğrencilerin %57’sinin, bay öğrencilerin %45’ inin kamuda çalışmak istediği anlaşılmaktadır.

Tablo 6: “Cinsiyet” ile “Hangi ana sektörde çalışmak istersiniz?” Çapraz Tablosu

		Hangi ana sektörde çalışmak istersiniz?								Toplam
		Muhasebe (Serbest Çalışan)		Finans (Özel Sektör)		Finans (Kamu Sektörü)		Diğer		
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Cinsiyet	bay	21	19	19	17	19	17	51	46	110
	bayan	37	47	11	14	22	28	9	11	79
Toplam		58	31	30	16	41	21	60	32	189

Erkek öğrencilerin %46 gibi büyük bir bölümü kendi işini kurmak istediğinden çalışmak istedikleri ana sektörü diğer olarak işaretlemişlerdir. Tablo 6’ ya bakıldığında erkek öğrencilerin %19’unun muhasebe alanında çalışmak istedikleri görülmektedir. Muhasebe alanını seçen öğrenciler önlisans eğitiminden sonra lisans eğitimine devam edip mali müşavir olmak istediklerini belirtmişlerdir. Aynı şekilde kız öğrencilerin %47’side muhasebe alanında çalışmak istediklerini bu yüzden muhasebe ve vergi programında eğitim aldıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 7: “Cinsiyet” ile “Hangi alt sektörlerde çalışmak istersiniz?” Çapraz Tablosu

		Hangi alt sektörlerde çalışmak istersiniz?								Toplam
		Meslek Mensubu (Serbest Çalışan)		Banka (Özel Sektör)		Banka (Kamu Sektörü)		Diğer		
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Cinsiyet	bay	21	19	19	17	19	17	51	46	110
	bayan	37	47	11	14	22	28	9	11	79
Toplam		58	31	30	16	41	21	60	32	189

Cinsiyet ile alt sektör çapraz tablosuna baktığımızda cinsiyet ile ana sektör çapraz tablosuyla uyumluluk gösterdiği söylenebilir. Muhasebe ana sektöründe çalışmak isteyen öğrencilerin muhasebe meslek mensubu (SMMM, YMM) olarak kariyerlerine devam etmek istedikleri görülmektedir. Finans ana sektöründe yer almak isteyen öğrencilerin ise alt sektör olarak bankayı seçtiklerini söylenebilir.

Tablo 8: “Cinsiyet” ile “Mezun olduktan 10 yıl sonra kendinizi hangi pozisyonda görmek istersiniz?” Çapraz Tablosu

		Mezun olduktan 10 yıl sonra kendinizi hangi pozisyonda görmek istersiniz?						Toplam
		Üst Düzey		Orta Düzey		Diğer		
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Cinsiyet	bay	40	36	19	17	51	46	110
	bayan	42	53	28	35	9	11	79
Toplam		82	43	47	25	60	32	189

Mezun olduktan 10 yıl sonra kendinizi hangi pozisyonda görmek istersiniz sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde erkek öğrencilerin %36' sı, kız öğrencilerin ise %53'ü üst düzey pozisyonlarda çalışmak isterlerken, orta düzey görevlerde yer almak isteyen erkek öğrencilerin oranı %17, kız öğrencilerin oranı ise %35'dir. Erkek öğrencilerden diğeri seçenlerin oranı %46'lık bir oranla göze çarpmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Anket sonuçlarına göre, kız öğrenciler mezun olduktan sonra erkek öğrencilere nazaran daha fazla muhasebe alanında ve kamu sektöründe çalışmak istemektedirler. Erkek öğrencilerin ise mezun olduktan sonra kendi işyerlerini kurmayı büyük bir oranda tercih ettikleri görülmektedir.

Muhasebe ve Vergi Uygulamaları önlisans öğrencilerinin mezun olduktan sonra çalışmak istedikleri ana sektörler bakımından erkek öğrencilerin diğeri seçtikleri kız öğrencilerin ise muhasebe alanında serbest olarak çalışmak istedikleri söylenebilir.

Tercih edilen alt sektöre bakıldığında yine aynı ana sektörde ulaşılan aynı sonuçlara ulaşılmıştır. Bu çalışmanın önlisans düzeyinde eğitim alan öğrencilerin kariyer hedeflerine ilişkin tutumları hakkında bir fikir vererek literatüre katkı sağladığı söylenebilir.

Bu sonuçlar bağlamında aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

- Meslek Yüksekokullarının tercih nedenlerinden en önemlisi nitelikli bir eleman olarak meslek sahibi olmalıdır.
- İş yapma bilgi ve becerisine sahip olmak isteyen öğrencilerin kariyer hedeflerini bu doğrultuda değerlendirmeleri gerekmektedir.
- Meslek Yüksekokullarında öğrencilere kariyerleri ile ilgili danışmanlıklar planlı bir şekilde sunulmalıdır.
- Tüm mezun öğrencileri kapsayacak kariyer destek sistemlerinin oluşturulması ve

öğrencilerin mezuniyet sonrası da desteklenmesi ve takip edilmesi gerekmektedir.

- Ön lisans eğitiminde staj ve işyeri beceri eğitiminin ağırlığı artırılmalıdır.

KAYNAKÇA

Alkan R. M., Suiçmez M., Aydınkal M., Şahin M., (2007). Meslek Yüksekokullarındaki Mevcut Durum: Sorunlar ve Bazı Çözüm Önerileri, Yükseköğretim ve Bilim Dergisi.

Gürkan, G., Dönmez, D., & Küçükaltan , D. (2010). Turizm Alanında Eğitim Gören Öğrencilerin Kariyer Hedefleri: Ön Lisans Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, 11. Ulusal Turizm Kongresi, Aydın: Detay Yayıncılık.

<https://www.yok.gov.tr>

Morkoç, D, Doğan, M. (2014). Meslek Yüksekokulu Mezunu Çalışanların Mesleki Eğitime Yönelik Görüşleri: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Örneği, Ejovoc: Electronic Journal Of Vocational Colleges Cilt: 4 Sayı: 4

Özdemir S., (2010). Ön Lisans Muhasebe Öğrencilerinin Kariyer Planlanmasını Etkileyen Unsurlar: Ege Bölgesinde Bir Araştırma”, Muhasebe ve Bilim Dünyası Dergisi, Cilt 12, Sayı 2.

Sabancı A., Baştürk N., Çelik M., (2007). Meslek Yüksekokullarında Yeniden Yapılanma ve Yönetim Modelleri, III. Ulusal Meslek Yüksekokulları Müdürleri Toplantısı, Adana.